

АКТИВІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО НАПРЯМУ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розкрито педагогічні та інформаційні технології активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів медичного напрямку засобами інформаційних технологій.

Ключові слова: активізація навчально-пізнавальної діяльності, педагогічні технології, інформаційні технології, мультимедійні технології, електронний підручник.

Зростання вимог до якості підготовки фахівців з вищою, у тому числі медичною, освітою висуває перед педагогічною наукою завдання збагатити навчально-виховний процес чинниками, які базуються на застосуванні змісту, форм і методів навчання, що забезпечують інтенсивне залучення студентів до процесу оволодіння системою знань, формування вмінь і навичок. На цій основі можна суттєво підвищити рівень самостійної творчої пізнавальної діяльності студентів, створити умови для більш повного й ефективного розвитку особистості майбутнього фахівця, наблизити його підготовку до вимог європейської освіти.

Проблема активізації пізнавальної діяльності у процесі навчання знайшла відображення як у працях давньогрецьких філософів Арістотеля, Сократа, Платона, так і педагогів-класиків І. Гербарта, А. Дістервега, Я. Коменського, І. Песталоцці, Г. Сковороди, В. Сухомлинського, К. Ушинського, сучасних дослідників (З.І. Слєпкань [6], В.В. Ягупов [8] та ін.).

Мета статті – розглянути технології активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів вищого медичного навчального закладу І–ІІ рівнів акредитації.

У сучасній педагогічній літературі детально досліджуються й широко обговорюються інноваційні педагогічні технології [8]. При цьому серед них центральне місце посідають педагогічні методи, спрямовані на активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів [7; 8].

Слушною є думка З.І. Слєпкань про те, “що активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів розуміється як цілеспрямована діяльність викладача, спрямована на розробку й використання такого змісту, форм, методів, прийомів і засобів навчання, які сприяють підвищенню пізнавального інтересу, активності, творчої самостійності студентів у засвоєнні знань, формування навичок і вмінь, застосування їх на практиці. Це спрямування діяльності студентів на пошуки вдосконалення нових знань” [6, с. 64]. Наявні різні підходи до активізації навчально-пізнавальної діяльності, водночас дослідники цієї проблеми погоджуються в одному, що активізація – це і процес, і результат стимулювання активності особистості студентів за рахунок знаходження оптимального співвідношення між традиційними та інноваційними педагогічними методами, організаційними формами й засобами в сучасній освіті.

В.В. Ягупов визначає методи активізації навчально-пізнавальної діяльності як “сукупність прийомів і способів психолого-педагогічного впливу на учнів, що (порівняно з традиційними методами навчання), в першу чергу, спрямовані на розвиток у них творчого самостійного мислення, активізацію пізнавальної діяльності, формування творчих навичок й умінь нестандартного вирішення певних професійних проблем і вдосконалення навичок професійного спілкування” [8, с. 352].

На жаль, пізнавальна активність студентів медичного профілю в процесі навчання у вищій школі може гальмуватися рядом чинників. Серед них важливе місце займають суб’єктивні (пасивність особистості, характерологічні особливості студентів і викладачів, лінь, апатія та інші негативні стани особистості), що є причиною неуспіху в навчанні. Об’єктивні чинники, зумовлені самою природою навчально-виховного процесу медичного закладу. Тобто слід відзначити той факт, що традиційно вітчизняна медицина орієнтувала студентів не на самостійне здобуття інформації, а на сприймання знань через викладача, що й зумовило переважно безініціативне, пасивне ставлення майбутніх медичних працівників до навчання [5, с. 18].

Використання в навчальному процесі професійних і ситуаційних завдань, проведення майстер-класів досвідченими медичними фахівцями, змінює позицію студентів з таких, що пасивно сприймають, на таких, які активно засвоюють навчальну інформацію, сприяє самореалізації особистості в медичній галузі, тобто передбачає досягнення студентами особистісного успіху, перемоги, що веде до самовираження, самореалізації.

Основні фактори активізації навчального процесу: індивідуальний і диференційований підходи, розвиток творчої особистості студента, актуалізація потреб і мотивів здобуття медичної освіти, вдосконалення умов взаємодії шляхом підвищення ролі студента і застосування різних технічних засобів навчання, встановлення мобільного зворотного зв’язку та ефективного контролю знань і навичок студентів [5, с. 19].

Під такими засобами навчання останнім часом виступають інформаційні технології навчання (далі – ІТН), під якими розуміємо системний комплекс психолого-педагогічних процедур, що включає спеціальний відбір і компонування дидактичних форм, методів, засобів, прийомів, умов здійснення та оцінювання процесу навчання, заснованих на використанні комп’ютерної техніки.

Перспективним напрямом ІТН у стимулюванні активності студентів є мультимедіа-технології. У працях науковців С.В. Агаджанова, Є.А. Лаврова [2], В.Г. Логвіненко, С.А. Мукомел, Є.С. Полат [7], А.П. Чабан [4] розглядаються різні підходи до застосування мультимедійних технологій при проведенні лекцій та практичних занять. На жаль, використання комп’ютерних технологій у медичних вищих навчальних закладах розглянуто недостатню, ми знайшли лише двох авторів – Л.М. Артемчик, І.Є. Булах [3], які присвятили увагу зазначеній темі.

В науковому просторі мультимедіа (від англ. multi – багато, media – середовище) розглядається як поєднання спеціальних апаратних засобів і програмного забезпечення, що дає змогу на якісно новому рівні сприймати, переробляти і надавати різноманітну інформацію: текстову, графічну, звукову, анімаційну, телевізійну тощо [2, с. 103].

Мультимедійні технології пов'язані з процесом створення мультимедійних продуктів: електронних підручників (посібників), мультимедійних енциклопедій, комп'ютерних фільмів, баз даних тощо. Характерною особливістю цих продуктів є поєднання текстової, графічної, аудіо- та відеоінформації, анімацій. На відміну від звичайних програмних засобів, у мультимедіа-продуктах на передній план виходить сама інформація, обсяг якої може бути сотні мегабайт [4, с. 106].

Таким чином, мультимедійні технології поклали початок “електронному підручнику” – новому виду підручників, “живі” та озвучені сторінки, якого відображаються на екрані монітора.

Іншим засобом слугує електронний підручник як інформаційна система (програмна реалізація) комплексного призначення, яка за допомогою єдиної комп'ютерної програми, без звертання до паперових носіїв інформації, забезпечує реалізацію дидактичних можливостей засобів інформаційно-комунікаційних технологій у всіх ланках дидактичного циклу процесу навчання [2, с. 106]

Ефективність комп'ютерних технологій у навчанні зумовлена широкими можливостями засобів мультимедіа. Найважливішим у навчанні студентів з цими технологіями є: створення наочних уявлень про події й процеси, що відбуваються в медичній галузі; індивідуалізація й диференціація навчального матеріалу відповідно до пізнавальних можливостей кожного студента; можливість контролю засвоєння й розуміння навчального матеріалу під час роботи в аудиторії під керівництвом викладача чи самостійної роботи студента, що дає змогу мати оперативний зворотний зв'язок для корекції навчального процесу; озвучення екранного тексту живим словом викладача, що психологічно розвантажує студентів, створює звичну атмосферу; можливість вільно оперувати умовою завдання й допоміжними матеріалами (методичними порадами), що інтенсифікує процес навчання і створює комфортні умови для роботи [5, с. 21].

Разом з тим перевагою застосування комп'ютерних технологій є можливість підключення до мережі Інтернет для передачі й отримання інформації, контактів у режимах он-лайн і офф-лайн з будь-якими навчальними закладами України і світу, участь у семінарах, наприклад: спостереження за перебігом лікувального процесу.

Враховуючи вищезазначені технології, можемо навести приклади їх використання в навчальному процесі в медичному закладі.

Так, основною формою передачі нових фахових знань у медицині залишається лекція, підготовлена та розказана викладачем. Але вона передбачає монолог педагога та низьку активність слухачів, що призводить до неякісного засвоєння матеріалу. Тому для активізації навчально-

пізнавальної діяльності студентів нами використовувались мультимедійні презентації, які дають змогу наочно демонструвати діагностичні та лікувальні методики, наприклад, показати хід стоматологічних втручань, та виготовлення зубних протезів відповідно до теми лекційного заняття.

Виконуючи самостійну позааудиторну роботу, студенти також користуються комп'ютерними технологіями. Наприклад, виконуючи завдання викладача створюють презентації у Microsoft Power Point. Це дає змогу залучити всі фактори активізації уваги студентів: світло, рух, зображення ситуації, кольори, різні форми передачі змісту для кращого пізнання та розуміння матеріалу з фахової дисципліни. Також студенти користуються мережею Інтернет, у пошуках повідомлень з медичної тематики та написання рефератів.

На практичних заняттях студенти розширюють, деталізують знання отримані на лекції, опрацьовують практичні навички, наприклад, поетапне виготовлення зубних протезів. Поряд з цим застосовується тематичні навчальні мультимедійні презентації, фотоматеріали.

Безперечно, застосування мультимедіа не в змозі замінити те, що може і повинен отримати кожен студент на практичних заняттях, виконуючи роботу власними руками, але в поєднанні одного з іншим ми отримуємо максимальний ефект, особливо коли відсутні тематичні пацієнти, із різних міркувань обмежено доступ студентів до безпосередньої участі в лікувальному процесі з високим рівнем міждисциплінарних зв'язків. Тому постає питання про створення електронних бібліотек з курсами дисциплін, які викладаються в навчальному закладі.

Висновки. Отже, нами розглянуто технології активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, які збагатили звичні форми викладання професійних дисциплін засобами інформаційних технологій.

Таким чином, впровадження до навчального процесу мультимедійних презентацій дало змогу підвищити рівень знань, умінь, навичок з фахових дисциплін медичного коледжу.

Основним напрямом нашого подальшого дослідження стане розробка електронного посібника з професійних дисциплін для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів медичного коледжу.

Список використаної літератури

1. Ігнатова Р. Розвиток пізнавальної активності студентів як педагогічна проблема / Р. Ігнатова // Вісник Львівського університету. – 2004. – Вип. 18. – С. 73–80.
2. Лавров Є.А. Комп'ютеризація університету: підхід до проектування мультимедійної лекції / Є.А. Лавров, В.Г. Логвіненко, С.В. Агаджанова // Вісник Сумського нац. аграрного ун-ту. Серія: механізація та автоматизація виробничих процесів. – 2010. – Вип. 2 (22). – С. 103–106.
3. Артемчук Л.М. Моніторинг якості медичної освіти / Л.М. Артемчук, І.Є. Булах. – К. : Центр тестування, 2005. – 143 с.
4. Мукомел С.А. Використання мультимедійних технологій у вищій школі / С.А. Мукомел, А.П. Чабан // Вісник Черкаського університету. – 2009. – № 144. – С. 106–109.

5. Неловкіна-Берналь О.А. Педагогічні умови формування професійної спрямованості студентів медичних спеціальностей / О.А. Неловкіна-Берналь // Вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка. – 2010. – Ч. 1. – № 10 (197). – С. 12–21.

6. Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі / З.І. Слєпкань. – К. : НПУ, 2000. – 210 с.

7. Полат Є.С. Нові педагогічні та інформаційні технології в системі освіти // Педагогічна майстерність: хрестоматія : навч. посіб. / [упоряд. І.А. Зязюн, Н.Г. Базилевич, Т.Г. Дмитренко та ін. ; за ред. І.А. Зязюна]. – К. : Вища шк., 2006. – С. 480–484.

8. Ягупов В.В. Педагогіка : навч. посіб. / В.В. Ягупов. – К. : Либідь, 2002. – 560 с.

Каминская Е.Ю. Активизация учебно-познавательной деятельности студентов высшего медицинского направления способами информационных технологий

В статье раскрыты педагогические и информационные технологии активизации учебно-познавательной деятельности студентов медицинского направления, способами информационных технологий.

Ключевые слова: активизация учебно-познавательной деятельности, педагогические технологии, информационные технологии, мультимедийные технологии, электронный учебник.

Kaminska K. Enhancing teaching and learning of students of medical direction, by means of information technology

The article deals with some educational and information technology training and activation of learning of students of medical direction, by means of information technology

Key words: educational-cognitive activity, pedagogical technologies, information technologies multimedia technologies, electronic textbook.